

потенціалу зростання в майбутньому. Рівень економічної безпеки бізнесу залежить від здатності його керівництва та фахівців ефективно протидіяти потенційним загрозам та усувати шкідливий вплив різних несприятливих факторів у внутрішньому та зовнішньому середовищі [1].

Тому, підсумовуючи результати цього дослідження слід відзначити, що розробка та застосування методів оцінки поточного рівня вартості бізнесу та визначення впливу цього показника на рівень економічної безпеки допоможе приймати обґрунтовані бізнес-рішення та прогнозувати показники рівня системи забезпечення економічної безпеки та застосовувати відповідні заходи.

Список використаних джерел:

1. Вівчар О. І. *Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія*. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2018. 474 с.
2. Vivchar O., Gevko V., Sharko V., Radchenko O., Budiaiev M., Tarasenko O. *Cloud technologies in business management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. 4(39). 294–301. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3473>

Рудь Д.В.,

*асистент кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У сучасних умовах функціонування закладів вищої освіти забезпечення їх конкурентоспроможності значною мірою залежить від здатності ефективно реагувати на вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Діяльність університетів супроводжується високим рівнем невизначеності, що проявляється у змінності нормативно-правових умов, нестабільності фінансування, трансформації ринку праці та зростанні конкуренції на ринку освітніх послуг. За таких умов особливої ваги набуває впровадження ризик-орієнтованого підходу до управління.

Ризики у діяльності ЗВО виникають як унаслідок зовнішніх, так і внутрішніх чинників і охоплюють освітню, наукову, фінансово-економічну та управлінську діяльність. До зовнішніх ризиків належать зміни законодавства, коливання попиту на освітні послуги, економічні кризи та зростання конкуренції.

Внутрішні ризики пов'язані з організаційними проблемами, недостатнім рівнем кваліфікації персоналу, обмеженими ресурсами, низькою якістю управлінських рішень та ефективності освітнього процесу. У зв'язку з цим управління ризиками повинно розглядатися як ключова складова системи забезпечення конкурентоспроможності закладів вищої освіти, оскільки дозволяє університетам не лише реагувати на зміни, а й проактивно формувати власну стратегію розвитку.

У практиці функціонування ЗВО ризик-орієнтований підхід ще не набув достатнього поширення, що знижує ефективність управлінських рішень та ускладнює адаптацію університетів до змін середовища, що зумовлює необхідність формування системного підходу до управління ризиками, який забезпечує своєчасне виявлення загроз та розробку заходів щодо їх мінімізації.

Ризик-орієнтований підхід у діяльності ЗВО передбачає інтеграцію процесів ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків у загальну систему управління університетом та орієнтацію управлінських рішень на врахування потенційних загроз і можливостей. Сутність цього підходу полягає у переході від реагування на вже реалізовані негативні події до їх превентивного попередження шляхом системного аналізу ризиків [1].

Важливим елементом є врахування ризиків на всіх рівнях управління:

- стратегічному – ризики пов'язані з визначенням напрямів розвитку університету, його позиціонуванням на ринку освітніх послуг та формуванням конкурентних переваг;
- тактичному – ризики виникають під час реалізації освітніх програм, управління персоналом та фінансовими ресурсами;
- операційному – ризики проявляються у щоденній діяльності університету, включаючи організацію освітнього процесу, наукової роботи та адміністративного управління.

Превентивний характер ризик-орієнтованого підходу забезпечує можливість своєчасного виявлення потенційних загроз і розробки заходів щодо їхнього запобігання або мінімізації негативного впливу. Це сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень, оптимізації використання ресурсів, зміцненню позицій університету на ринку освітніх послуг та підвищенню довіри стейкхолдерів.

Процес управління ризиками у закладах вищої освіти доцільно розглядати як послідовність взаємопов'язаних етапів: виявлення ризику; розробка ризик-стратегії; вибір методів та інструментів; управління ризиком; оцінка результатів [2; 3].

На початковому етапі здійснюється ідентифікація ризиків, що передбачає комплексне визначення потенційних загроз у різних сферах діяльності

університету. У ході цього процесу аналізується якість освітнього процесу, забезпечення матеріально-технічними ресурсами, рівень кваліфікації персоналу, а також зміни у законодавстві чи скорочення фінансування. Ретельна ідентифікація ризиків дозволяє встановити пріоритети реагування та спрямувати увагу на найважливіші загрози.

На другому етапі формується стратегія управління ризиками, яка визначає основні напрями реагування на виявлені загрози та встановлює цілі щодо їх мінімізації. Розробка стратегії включає оцінку наслідків ризиків і визначення пріоритетів дій, що дозволяє університету ефективніше планувати ресурси та оптимізувати управлінські рішення.

Третій етап передбачає вибір методів та інструментів управління ризиками, які забезпечують мінімізацію негативного впливу загроз. На цьому етапі визначаються конкретні заходи, які інтегруються в управлінську практику університету та сприяють підвищенню стабільності та ефективності його діяльності.

Четвертий етап включає реалізацію обраних заходів і їх інтеграцію у поточну діяльність університету. Важливою складовою є забезпечення координації між структурними підрозділами та контроль за виконанням управлінських рішень, що дозволяє своєчасно реагувати на зміни та підтримувати ефективність роботи на всіх рівнях управління.

На заключному етапі здійснюється оцінка ефективності впроваджених заходів, яка дає змогу визначити досягнення поставлених цілей і при необхідності скоригувати стратегію управління ризиками з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Таким чином, впровадження ризик-орієнтованого підходу у систему управління закладами вищої освіти є стратегічно важливим елементом забезпечення їхньої конкурентоспроможності та довгострокової стабільності. Системне виявлення, оцінка та мінімізація ризиків дозволяють університетам не лише своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози, а й активно прогнозувати можливі сценарії розвитку, аналізувати наслідки різних управлінських рішень і коригувати їх відповідно до змін середовища, що сприяє більш ефективному плануванню ресурсів, оптимізації організаційних процесів та підвищенню якості освітніх і наукових програм.

Крім того, ризик-орієнтоване управління забезпечує зміцнення стабільності та стійкості закладу, дозволяючи швидко адаптуватися до економічних, соціальних і технологічних змін, а також до змін у законодавстві та ринкових умовах, що створює передумови для підвищення довіри всіх стейкхолдерів – здобувачів освіти, викладачів, партнерів та органів влади. Високий рівень довіри та прозорість управлінських процесів, у свою чергу, стають ключовими

чинниками формування та зміцнення конкурентних переваг університету як на національному, так і на міжнародному ринках освітніх послуг, забезпечуючи стійке позиціонування закладу серед конкурентів.

Список використаних джерел:

1. Шимко О. В., Демидюк С. М. Ризик-орієнтований підхід до управління підприємством сфери послуг. *Бізнес Інформ*. 2024. №4. С. 267–274. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-267-274>
2. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал* 2016. № 2 (31). С. 81–87.
3. Особливості управління закладом освіти на засадах ризик-менеджменту. *Modern engineering and innovative technologies*. 2022. № 2(22-02). С. 80–87. URL: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-22-02-045>.

Савчук П. Ю.,
здобувач вищої освіти,
Гринчук Ю.С.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ КРИЗИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується високим рівнем нестабільності зовнішнього середовища, що обумовлено воєнними діями, інфляційними процесами, енергетичною кризою, трансформацією логістичних маршрутів та загальним посиленням економічних ризиків. За таких умов особливого значення набуває проблема забезпечення стійкості підприємств стратегічно важливих галузей економіки, серед яких важливе місце займає цукрова промисловість як складова агропромислового комплексу [1].

Підприємства цукрової галузі мають важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки держави, формування внутрішнього ринку продовольства, підтримки зайнятості в сільській місцевості та розвитку суміжних виробництв. Водночас їх функціонування супроводжується низкою складних викликів: високою енергоємністю технологічного процесу, сезонністю виробництва, залежністю від врожайності цукрових буряків, нестабільністю цін на енергоносії та обмеженістю фінансових ресурсів для технічного оновлення [2].